

Asia: VN/20317/2025

Luonnos hallituksen esitykseksi koulutuskorvauksen lakkauttamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Arene lausuu kunnioittavasti seuraavaa:

Koulutuskorvaus koskee kuntia ja hyvinvointialueita, seurakuntia, yhdistyksiä ja säätiöitä, ammattikorkeakouluja sekä yliopistoja. Se on ollut keskeinen osa monien julkisen sektorin ja kolmannen sektorin organisaatioiden henkilöstön osaamisen kehittämistä. Ammattikorkeakoulut ja yliopistot ovat merkittäviä täydennys- ja lisäkoulutusten tuottajia, ja koulutuskorvaus tukee niiden mahdollisuuksia toteuttaa työelämälähtöisiä koulutuksia laajasti eri ammattialoille.

Osaamisen kehittämisen kokonaisuus on tämän hallituksen jäljiltä tuhottu kokonaan lähes täysin. Tukimuotojen kohdentumisessa oli parantamisen varaa, mutta kestävä ratkaisu ei ole kaiken hävittäminen vaan uudistaminen. Muun lisäksi nyt heikennetään vielä tutkintoonjohtavassa koulutuksessa toisen tutkinnon suoritusmahdollisuuksia, jolloin olemme menettämässä monelle ainoan mahdollisuuden osaamisen kehittämiseen työuralla.

Aikuiskoulutustukea ja koulutuskorvausta käyttivät eniten naisvaltaiset ja pienipalkkaiset alat. 45 prosenttia aikuiskoulutustukea saavista opiskeli ammattikorkeakouluissa, ja 36 prosenttia sote-aloilla. Tällöin tuki on yhtäaikaaisesti mahdollistanut usein sekä koulutustason noston että osaamisen kehittämisen. Sosiaali- ja terveydenhuollon osalta epätasa-arvoisuutta korostaa vielä se, että sosiaali- ja terveysministeriön täydennyskoulutukseen ja erikoistumiseen suunnatut rahat menevät lähes yksinomaan lääkäreille, kun taas ammattikorkeakoulutaustaiset joutuvat kustantamaan osaamisen kehittämisenä itse. Näitä vähäisiä mahdollisuuksia syövät nyt sekä yksilöille suunnatun aikuiskoulutustuen poisto että koulutuskorvauksen poistaminen.

Ammattikorkeakoulujen näkökulmasta tilannetta heikentää entisestään hallituksen perusrahoitukseen kohdentamat leikkaukset. Sosiaali- ja terveydenhuollon näkökulmasta koulutuskorvauksella on ollut erityinen merkitys. Alalla on lakisääteisiä, määräajoin toistuvia täydennyskoulutusvelvoitteita, jotka koskevat muun muassa potilasturvallisuutta, lääkehoitoa, hygieniaosaamista ja erityislupakoulutuksia. Laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä (559/1994, 18 §) edellyttää, että ammattihenkilöt ylläpitävät ja kehittävät osaamistaan, ja työnantajalla on velvollisuus luoda tähän edellytykset. Vastaavasti sosiaalihuoltolainsäädäntö ja siihen liittyvä ohjeistus velvoittavat ylläpitämään henkilöstön ammatillista osaamista. Ammattikorkeakoulut toteuttavat suuren osan näistä koulutuksista sekä itsenäisinä opintokokonaisuuksina että organisaatioiden kanssa räätälöityinä ratkaisuin.

Koulutuskorvauksen poistaminen vaikuttaisi kahdella tasolla. Ensinnäkin se kaventaisi työnantajien taloudellisia mahdollisuuksia tarjota henkilöstölleen lakisääteistä ja muuta ammatillista täydennyskoulutusta. Tämä koskisi erityisesti kuntia ja hyvinvointialueita, jotka jo nyt toimivat tiukassa talusraamissa ja joiden menokehitykseen kohdistuu merkittäviä leikkauspaineita. Toiseksi se heikentäisi korkeakoulujen rahoituspohjaa ja vähentäisi niiden mahdollisuuksia ylläpitää monipuolista ja ajankohtaista täydennyskoulutustarjontaa.

Pitkällä aikavälillä koulutuskorvauksen lakkauttaminen lisäisi riskiä merkittävän osaamisvajeen syntymisestä erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollossa. Korvaavaa rahoitusmekanismia ei ole olemassa, joten on todennäköistä, että osa työnantajista vähentäisi koulutuksiin osallistumista tai jättäisi ne kokonaan toteuttamatta. Tämä kehitys voisi heikentää palveluiden laatua, turvallisuutta ja vaikuttavuutta sekä vaikeuttaa työvoiman saatavuutta aloilla, joilla osaajapula on jo nyt merkittävä.

Ammattikorkeakouluilla on lakisääteinen tehtävä tuottaa työelämälähtöistä koulutusta, edistää aluekehitystä ja toimia kiinteässä yhteistyössä elinkeino- ja palveluelämän kanssa. Koulutuskorvaus on osaltaan tukenut tätä tehtävää vahvistamalla edellytyksiä vastata alueellisiin ja kansallisiin osaamistarpeisiin. Sen poistaminen olisi ristiriidassa jatkuvan oppimisen ja osaamisen kehittämisen valtakunnallisten tavoitteiden kanssa ja heikentäisi mahdollisuuksia turvata hyvinvointialueiden ja kuntien palvelukykyä muuttuvissa olosuhteissa.

Hallitus on tuhonnut osaamisen kehittämisen mahdollisuuksia jokaisesta suunnasta. Kokonaisuuden tuhoisat vaikutukset näemme vasta pitkän ajan kuluttua. Hallituksella on istunut työryhmiä ja pieniä sekavia aloitteita on tehty, mutta mitään millään tavalla uskottavaa vaihtoehtoa ei ole tehty.

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry

Riitta Konkola

Ida Mielityinen

puheenjohtaja

toiminnanjohtaja

Ylönen Nina
Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry - Ida Mielityinen